

הפסוק בפרשתנו (בראשית לה ח): "ותמת דבורה מינקת רבקה ותקבר מתחת לבית אל תחת האלון ויקרא שמו אלון בכות" נראה תמוה. מה מעשיה של מינקת רבקה בבית יעקב החוזר מחרן? ועל מה כה רבתה הבכיה עם מותה של דבורה, שהיתה ישישה מופלגת, כפי שרומז לנו השם של מקום קבורתה "אלון בכות"? רש"י מבאר שהיא נשלחה ע"י רבקה להודיע ליעקב שהוא כבר יכול לחזור לבית אביו לאחר תקופת המנוסה מעשיו, ובכך הגשימה את שהבטיחה מראש "ושלחתי ולקחתיך משם" (כז מה).

הרב משה צבי נריה זצ"ל שהשבוע יחול יום פטירתו, מבאר (נר למאור פרשת חיי שרה) באופן נפלא את ענינה ומעלתה של דבורה. מדוע רבקה שולחת את מינקתה הזקנה לשליחות זו לחרן הרחוקה? רבקה, אחות לבן הארמי, הכירה את הנפשות הפועלות בבית אביה. היא חששה שיעכבו את יעקב מלחזור לארצו וסמכה על מינקתה שתדע בחכמתה לקדם את מהלך הצלתו של יעקב ורכושו.

כדי להבין את התאמתה לשליחות זו יש להקדים ולברר לעצמנו איך רבקה שגדלה במקום אנשי רשע לא למדה ממעשיהם? כיצד יכלה להתאים ליצחק אבינו ולמלא את מקומה של שרה? איך צמחה שושנה זו בין החוחים? התשובה היא שצריך לומר שהיתה לה מחנכת דגולה.

כשנשלחה רבקה עם אליעזר מספרת התורה (כד נט): "וישלחו את רבקה אחותם ואת מינקתה", והתרגום יונתן בן עוזיאל מתרגם וישלחו את רבקה אחותם ואת מחנכתה. אותה מינקת לא רק הניקה אלא גם חינכה והדריכה את רבקה וידעה לרומם ולהעצים אותה ולנטרל את השפעת הסביבה הרעה. ולכן רבקה דרשה שאותה אם רוחנית תתלווה אליה בדרכה.

אותה דמות שהצליחה להסתדר מול בית בתואל ולבן ולדאוג לרבקה היא המתאימה גם, כשחלפו עשרות שנים, לשליחות מורכבת זו מול לבן. אלא שהקב"ה סייע ליעקב להשתחרר מעולו של לבן עוד בטרם הספיקה להגיע והיא נפגשת איתו אי שם בדרך. המשפחה המורחבת ששמעה בוודאי מיעקב על אותה דמות אגדית בוודאי העריצו והספיקו להכיר אותה מקרוב עוד בטרם מותה. ולכן כל בית יעקב בכו רבות בהסתלקותה.

הרב נריה זצ"ל מוסיף ומלמדנו על שורשיה של אותה דבורה המינקת ותולה את כישרונה במעשי אברהם ושרה שעשו נפשות בחרן. הוא מסביר שכנראה דבורה נמנתה על אותן נפשות. אמנם לא הלכה אחרי אברהם ושרה לארץ ישראל, אך המשיכה בדרך החינוכית שהתווה אברהם לאנשי ביתו "לעשות צדקה ומשפט". מסובב הסיבות דאג שהיא תהיה השליחה

לחינוכה של רבקה והכשרתה לתפקידה הגדול של אחת מאימהות האומה. מתוך הכרת הטוב לאברהם דבקה במשפחתו הגרה בחרן והתחברה למשפחת בתואל אבי לבן. אך כשהכירה את הסביבה ומצד שני הבחינה כנראה בטוהר נפשה של רבקה התמסרה לגדל את רבקה בדרכי החסד והיושר. סגירת המעגל בראשית דרכה של רבקה הביאה להחלטה לסגור מעגל גם בסוף הדרך ולשלוח את דבורה להחזיר את יעקב לאימו ולמולדתו, בעזרתה. אכן ראויה היא דבורה המינקה להספד גדול ובכי רב והכרת הטוב גדולה ועצומה.

מחנך הוא אב רוחני ומתווה דרך לחיים. השפעתו מלווה את תלמידיו לכל חייהם. כזה היה הרב נריה זצ"ל ויהי רצון שגם אנו כולנו נכיר בגודל השליחות והתפקיד המוטלים עלינו, ונזכה למלא שליחות זו כראוי.